

Název činnosti:

Systém PREVENT

Kategorie činnosti:

- Systémy a nástroje

Kontakt:

Rumunský Národní úřad pro otázky prověřování bezúhonnosti

- www.integritate.eu
- ani@integritate.eu
- + 40-372-06 98 69

Země:

Rumunsko

Hrozící riziko (rizika) podvodu

- Střet zájmů
- Vyhýbání se zadávacímu řízení nebo manipulace se zadávacím řízením

Souvislosti a cíle

Když Rumunsko dne 1. ledna 2007 vstoupilo do EU, mělo stále co zlepšovat, podobně jako Bulharsko, v oblasti reformy soudnictví a korupce. Jako přechodné opatření na pomoc těmto dvěma zemím vytvořila EK mechanismus pro spolupráci a ověřování. V rámci tohoto specifického kontrolního procesu byl zřízen rumunský **Národní úřad pro otázky prověřování bezúhonnosti (ANI) a systém PREVENT** za účelem odstranění problému předpojatosti při rozhodování o veřejných zakázkách.

Hlavním cílem systému PREVENT spravovaného úřadem ANI a fungujícího od roku 2017 je **zamezit potenciálnímu střetu zájmů** při zadávání veřejných zakázek. PREVENT funguje jako mechanismus předběžné kontroly tím, že vyhledává potenciální střety zájmů v systému zadávání veřejných zakázek (SEAP) a odstraňuje je, aniž by to mělo vliv na probíhající postupy. Tím, že systém PREVENT působí před podpisem smlouvy, může upozornit na potenciální střety zájmů, aniž by byly smlouvy, a tedy veřejné finance, ohroženy. Důraz je kladen na prevenci a provádění opatření předem, na rozdíl od sankcí a vyšetřování z moci úřední.

Popis činnosti

Po zveřejnění oznámení o účasti v systému SEAP je v rámci veřejného zadavatele zřízena hodnotící komise. Podle rumunského zákona č. 184/2016 a zákona č. 99/2016 jsou veřejní zadavatelé povinni vyplnit elektronický **formulář o bezúhonnosti** na platformě SEAP. Existuje 39 různých kategorií veřejných činitelů, kteří musejí **formulář o bezúhonnosti** vyplnit. Když účastníci zadávacího řízení předkládají nabídky na zakázky, musí **formulář o bezúhonnosti** vyplnit také. **Formulář o bezúhonnosti** musí být v průběhu nabídkového řízení aktualizován.

Ve **formuláři o bezúhonnosti** jsou uvedeny tyto informace:

- **Informace o zadávacím řízení:** zdroj financování veřejné zakázky, odhadovaná hodnota, údaje nutné k identifikaci veřejného zadavatele, druh smlouvy atd.
- **Informace o osobě s rozhodovací pravomocí:** osobní identifikační údaje, pozice v orgánu, členství nebo rozhodovací pozice v nevládních organizacích nebo spolcích.
- **Informace o poradcích:** pozice, osobní identifikační údaje, daňové identifikační číslo.
- **Informace o hodnotící komisi:** osobní identifikační číslo členů, pozice/funkce, zda v minulosti pracovali pro účastníci se uchazeče.
- **Údaje o uchazečích/zájemcích:** pozice/funkce, daňové identifikační číslo, adresa sídla.

Úřad ANI zajišťuje shromáždění, zpracování, posouzení a zveřejnění požadovaného majetkového přiznání a prohlášení o zájmech na Veřejném internetovém portálu, což je jeden z nejdůležitějších nástrojů úřadu ANI.

Systém PREVENT **porovná informace** uvedené ve **formulářích o bezúhonnosti** s následujícími třemi databázemi:

- SEAP (Elektronický systém pro zadávání veřejných zakázek),
- DEPABD (Ředitelství pro osobní záznamy a správu databáze) a
- ONRC (Národní úřad pro obchodní rejstřík).

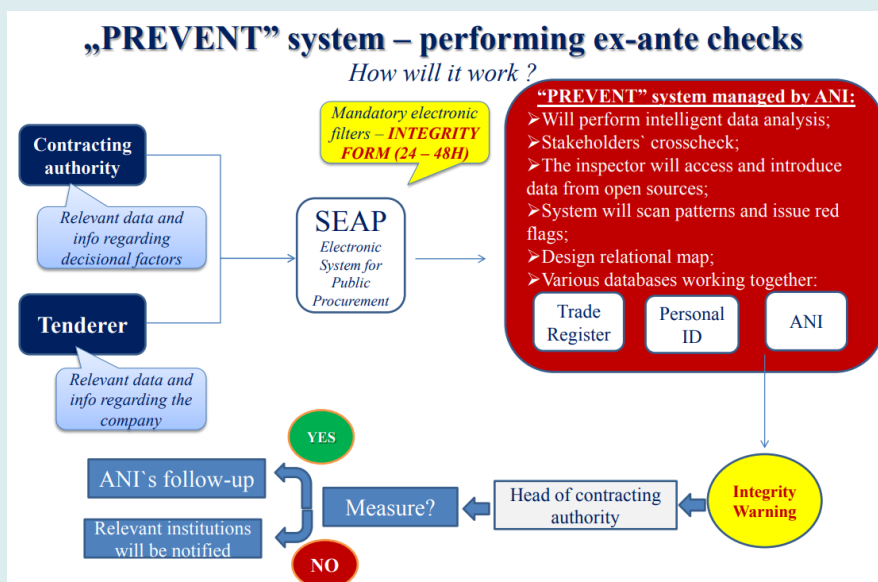
Vyskytne-li se střet zájmů, vygeneruje systém PREVENT oznámení, které následně analyzují inspektoři úřadu ANI. V případě potřeby vydají prostřednictvím systému PREVENT elektronické *upozornění na porušení bezúhonnosti* osobě, která je vystavena potenciálnímu střetu zájmů, a vrcholnému vedení veřejného zadavatele.

Po obdržení upozornění na porušení bezúhonnosti má veřejný zadavatel povinnost věc vyšetřit a podniknout jedno z těchto opatření:

- výměnu člena hodnotící komise, který je v potenciálním střetu zájmů,
- nebo vyloučení uchazeče, zájemce, přidruženého uchazeče, subdodavatele nebo podpůrného subjektu třetí strany, který je ve střetu zájmů.

A nakonec úřad ANI ověří, že byly podniknuty všechny nezbytné kroky pro vyloučení okolností střetu zájmů. Nejsou-li podniknuty tyto kroky po obdržení upozornění na porušení bezúhonnosti nebo není-li vyplněn **formulář o bezúhonnosti**, zahájí úřad ANI vyšetřování střetu zájmů z moci úřední. Zástupcům, kteří způsobují trvalý střet zájmů, může být zabráněno ve výkonu veřejné funkce až na tři roky. Úřad ANI vydává každých šest měsíců zprávu o počtu upozornění na porušení bezúhonnosti.

Systém PREVENT začal odhalovat případy střetu zájmů v odděleních pro veřejné zakázky s využitím prostředků EU, ty se ale následně podstatně rozšířily o rumunský vnitrostátní veřejný rozpočet.

Zdroj: https://www.academiadepolitie.ro/root/proiecte_eu/2018/sesiunea2/PREVENT-ANAMARIA_ANGHELESCU-ANI.pdf

Specifické rysy

Systém PREVENT využívá ke kontrole informací uvedených ve *formulářích o bezúhonnosti* kombinaci databází. Systém PREVENT porovnává *formuláře o bezúhonnosti* s dostupnými údaji ze tří zdrojů databází (uvedených výše) a zaznamená-li něco podezřelého, vydá varovné upozornění.

Veřejní zadavatelé, kteří nakládají se smlouvami v hodnotě vyšší než je minimální limit pro veřejné zakázky, jsou povinni vyplnit **formulář o bezúhonnosti** ze zákona, což znamená, že systém PREVENT má k dispozici podstatné informace ke kontrole datových sad. Ke dni 15. června 2020 bylo prostřednictvím portálu PREVENT provedeno přes 7 775 197 prohlášení státních zaměstnanců, která umožňují vytvoření důkladného a účinného systému porovnání.

Výstupy a výsledky

Podle zprávy Evropské komise o pokroku Rumunska v rámci mechanismu pro spolupráci a ověřování z roku 2019 je systém PREVENT i nadále plně funkční a úřad ANI hlásí pozitivní výsledky. V obecnější rovině lze říci, že úřad ANI neustále vede záznamy o vyšetřování nesrovnalostí a administrativních střetů zájmů.

Prostřednictvím systému PREVENT bylo od jeho vytvoření před třemi lety prověřeno přes 50 000 zadávacích řízení a 260 000 smluv. Upozornění byla vydána u 123 potenciálních střetů zájmů a v 96 % případů veřejní zadavatelé podnikli kroky k odstranění možného střetu zájmů u smluv, jejichž hodnota činila přibližně 300 milionů EUR. Zbývající 4 % případů se stala předmětem vyšetřování z moci úřední.

Počet případů neodhalených střetů zájmů poklesl díky účinnosti systému PREVENT během dvou a půl roku o 52 %.

V roce 2016 proběhlo 466 šetření týkajících se střetů zájmů z moci úřední. Do roku 2019 se toto číslo snížilo na 215, což je důkazem činnosti vyšetřovatelů úřadu ANI a systému PREVENT.

Faktory, které jsou klíčem k úspěchu

- Systém PREVENT byl vytvořen jako **jednoduchá, uživatelsky přívětivá, dostupná platforma** vybudovaná na základě jasné definice střetu zájmů. To usnadňuje veřejným zadavatelům vyplňování *formulářů o bezúhonnosti*, což vede k lepším výsledkům v rámci celého systému.
- Důležitým aspektem úspěchu systému PREVENT je také legislativa, která ho podporuje. Tyto zákony vyžadují, aby veřejní zadavatelé vyplnili *formulář o bezúhonnosti* pro zahájení postupů na platformě SEAP.
- Veřejní zadavatelé také musí dodržovat **kodex chování** pomocí interního kontrolního seznamu. To je důležité, protože tak vzniká interní povědomí o tom, co je přijatelné a co ne. Kodex chování napomáhá při vyjasnění dvojznačností kolem šedých zón, jako jsou dary, u kterých je tenká hranice mezi štedrostí a nekalým úmyslem.

Zjištěné problémy a získané poznatky

- Omezujícím prvkem je skutečnost, že tento systém byl vytvořen k prevenci rodinných střetů zájmů. Jiné možné střety zájmů, mimo jiné u přátel a bývalých kolegů, tak tímto systémem odhaleny nejsou. Systém PREVENT také neprověřuje zadávání veřejných zakázek s hodnotou nižší, než je určitý limit.
- Přestože to není povinné, v praxi se systém PREVENT používá také jako osvědčený postup u smluv s hodnotou nižší, než je limit. Nejnižší částka kontrolovaná systémem PREVENT byla 10 EUR.

Potenciál pro převoditelnost

Země, která si přeje systém PREVENT převzít, musí mít nejprve zaveden funkční systém majetkových příznání a prohlášení o zájmech. Jakmile je zaveden, vyžaduje zavedení systému, jako je PREVENT, lidské zdroje a propojené databáze (úřad ANI má 50 vyšetřovatelů, kteří vyšetřují veškerá upozornění na porušení bezúhonnosti).